

הגילוי הנפלא של ה"חתם סופר"

יעקב אבינו עשה ליוסף הצדיק כתונת פסים במשקל שני סלעים שהם רומזים על חנוכה ופורים

"כי בן זקונים הוא לו" ללמדו ל"ו נרות חנוכה

נמצינו למדים מזה כי נס הנרות של חנוכה, אשר כפי המבואר בגמרא (שבת כב:) מצאו רק פך אחד של שמן טהור, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, הרי זה רמז על השילוב הנפלא של קדושת יעקב ויוסף, שעליהם נאמר: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה", שבכח קדושתם נתגברו על היוונים שהחשיכו עיניהם של ישראל, והכניסו בישראל אור גדול שגירש את החושך.

ה"אמרי נועם" מוסיף לבאר את הקשר בין נס חנוכה ליעקב ויוסף, כי יעקב אבינו שלמד עם יוסף את כל התורה, מסר לו גם את הסודות של נרות חנוכה, ורמז דבר נפלא זה בפרשתנו (לז-ג): "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת פסים". ופירש רש"י: "ואונקלוס תרגם, בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו".

לפי האמור הרמז בזה: "כי בן זקנים הוא" [כפי שכתוב "זקנים" חסר ו'] בגימטריא מנורה, שהוא רמז על נס המנורה, "כי בן זקונים הוא לו" - ל"ו דייקא, שמסר לו הסודות של ל"ו נרות שאנו מדליקים בשמונת ימי חנוכה, לפי המהדרין מן המהדרין שבכל לילה מוסיף והולך להדליק עוד נר.

כדרכו בקודש הוא מוסיף רמז נפלא גם בתורת הסוד, לפי המבואר בכתבי רבינו האריז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה פ"ד) כי בחנוכה יש גילוי של י"ג מדות של רחמים, ולכן הברכה הראשונה של הדלקת הנרות: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר חנוכה", יש בה י"ג תיבות כנגד י"ג מדות של רחמים המתגלות בחנוכה.

לפי זה מבאר ה"אמרי נועם", כי דבר זה רמז אצל יעקב ויוסף, אשר כפי המבואר נס נרות חנוכה הוא בזכותם, בבחינת: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה", לכן נראה כי יעקב יוסף

שלך ששורף את כולו, כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולו, מה כתיב למטה, אלה תולדות יעקב יוסף, וכתוב (עובדיה א-ח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם".

וכתב ב"אמרי נועם" (פרשת וישב אות ה) בשם הספרים הקדושים כי המדרש התכוון לרמז בכך לנר חנוכה, לפי מה ששינו בגמרא (שבת כא:): "גמל שטעון פשתן והוא עובר ברשות הרבים, ונכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקה בנרו של חנוני והדליק את הבירה, בעל הגמל חייב. הניח חנוני את נרו מבחוץ, חנוני חייב, רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור".

לפי זה אומר ה"אמרי נועם", כי מה שהביא המדרש: "הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן", הוא רמז על אלופי עשו ושאר שונאי ישראל, ובראשם היוונים שהחשיכו עיניהם של ישראל בגזירותיהם, ועמדו על ישראל להשכיחם תורת ה', ואילו הפחמי שתמה: "אנה יכנס כל הפשתן הזה", רמזו על כלל ישראל המתפללים ושואלים את הקב"ה, שבהיותם חלשים ומעטים איך יוכלו להתגבר על היוונים שהיו גיבורים ורבים.

על כך אומר המדרש: "מה כתיב למטה, אלה תולדות יעקב יוסף, וכתוב והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם". הרמז בזה על נס הנרות שעשה הקב"ה לישראל בשמונת ימי חנוכה שיוכלו להדליק בשמן טהור, שהאש של הנרות היא רמז על קדושת יעקב אבינו שנאמר עליו: "והיה בית יעקב אש", ואילו השלהבת היוצאת מן האש היא רמז על קדושת יוסף הצדיק שנאמר עליו: "ובית יוסף להבה", ובכח הדלקת הנרות לעורר קדושתם, יתקיים "ובית עשו לקש", כפי שמבאר המדרש: "ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם".

לקראת שבת קודש הבאה עלינו לטובה שהקריאה בתורה היא בפרשת וישב, דבר בעתו מה טוב לקשר בין פרשת וישב לשמונת ימי חנוכה הבאים אחריה, כמו שמבואר בספרים הקדושים שכל ההשפעות של השבוע נמשכות מהשבת הקודמת, כמאמר הזוהר הקדוש (פרשת יתרו פח.): "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין".

מה נפלאים הם דברי כ"ק מרן השר שלום מבעלזא זי"ע, שמפרש לפי זה מה שאנו מתפללים בשבת קודש בברכת המזון ("רצה והחליצנו"): "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו". ולכאורה יפלא למה אנו מתפללים רק שלא תהא צרה ביום מנוחתנו, הלא ברור שאנו רוצים שלא תהא צרה אפילו בימי החול.

וביאר הענין לפי הזוהר הקדוש הני"ל: "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין". נמצא שאם לא תהא שום צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו, ממילא לא תהיה צרה גם בששת ימי המעשה המוקבלים את שפעם משבת קודש, שהרי כל מה שקורה בששת ימי החול שורשו בשבת שלפניהם. הנה כי כן הבה נתבונן במה שמצינו בספרים הקדושים קשר נפלא בין פרשת וישב לימי חנוכה.

הדלקת נרות המנורה בבחינת "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה"

פתח דברינו יאיר במה שפתח הכתוב בפרשתנו (בראשית לא-ז): "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן". ברש"י ישן מביא על כך מאמר שמקורו במדרש תנחומא (פרשתנו סימן א):

"וישב יעקב. הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פיקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח

אמרי נועם: הדלקת נרות חנוכה היא כנגד יעקב אבינו ויוסף הצדיק: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה"

שם: "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו" שמסר לו את הסודות של ל"ו נרות חנוכה

חתם סופר: יעקב עשה ליוסף כתונת פסים שהיא משקל שני סלעים רמז על פורים וחנוכה שמסר ליוסף

חתם סופר: יעקב אבינו עשה כתונת פסים ליוסף שהיו רשומים עליה שמות הקודש של ברכת כהנים

בגימטריא י"ג פעמים הוי"ה, כנגד י"ג מדות של רחמים המתגלות בחנוכה על ידי הדלקת הנרות, ועל כך רומז המדרש: "ניצוץ יוצא מיוסף", שהוא בבחינת להבה היוצאת מהאש של יעקב, "שמכלה ושורף את כולם", שבזכות הדלקת הנרות יוצא ניצוץ זה ומכלה את היוונים ויורשיהם, הקמים על ישראל בכל דור ודור להשכיחם תורת ה'.

שילוב נפלא של ה"חתם סופר" כתונת פסים" היא חנוכה ופורים

אמנם יש להעיר לפי מה שביאר ה"אמרי נועם" כי מה שכתוב בפרשתנו: "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו", הוא רמז על מה שמסר יעקב אבינו ליוסף את הסודות של ל"ו נרות חנוכה, אם כן איך יתפרש לפי זה המשך הכתוב: "ועשה לו כתונת פסים", איזה קשר יש בין כתונת הפסים שעשה יעקב לנרות חנוכה [ראה ב"אמרי נועם" שמבאר ענין זה בדרך סוד, וראוי לבאר ענין זה גם בדרך נגלה השווה לכל נפש].

ונראה להשלים דברי ה"אמרי נועם" על פי מה ששינו בגמרא (שבת י: בענין כתונת הפסים שעשה יעקב ליוסף שהיתה במשקל שני סלעים: "לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת [בד] שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים".

ומבאר ה"חתם סופר" ב"דרושים ואגדות חתם סופר" [נדפס בלונדון מכתב יד קדשו דף קלח: ד"ה והנה], כי שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו, הם ב' מצוות דרבנן פורים וחנוכה שלא השיגו השבטים כי אם יוסף, הנה דבריו הנפלאים בלשון קדשו:

"והנה כל השבטים השיגו בשכלם הזך והקדוש כל התורה עד שלא ניתנה, חוץ ממצוות פורים וחנוכה הנ"ל שהם חוץ לתורה לא השיגו, מה שאין כן יוסף שהיה למעלה מהשגת כל השבטים, כמבואר בשל"ה ז"ל יעקב יוסף אפי רברבא ואפי זוטא, וזיו איקונין שלו ממש דומה לו, כי בן זקונים הוא לו, מסר לו כל תורתו שלמד, וכל הפירושים האמיתיים אפילו פורים וחנוכה נמי, כי השיגוהו ידו להשיג הנ"ל.

אדרבא המבין יבין כי ניקת יוסף הצדיק הידוע, היא מפורים וחנוכה הידוע, והיא חלקו ממש. וזהו שהוסיף יעקב ליוסף יותר מאחיו שני סלעים מילת, היינו ב' מצוות מתורה שבעל פה הנרמז בסלעים ומילת הנ"ל, ורמז בכתונת חלוקא דרבנן,

ועל זה (בראשית לז-יא) ויקנאו בו אחיו, קנאת סופרים בודאי, סופרים ממש, מצוות דרבנן".

[והנה מה שכתב: "אדרבא המבין יבין כי ניקת יוסף הצדיק הידוע היא מפורים וחנוכה הידוע והיא חלקו ממש", כוונתו ברורה על פי הידוע כי יוסף הצדיק הוא מרכבה למדת צדיק יסוד עולם, וידוע מדברי האריז"ל ב"שער הכוונות" (חנוכה ופורים) כי פורים בנצח וחנוכה בהוד, והנה מדת יסוד שהיא המדה השישית יונקת מב' מדות נצח והוד שהן למעלה ממנו לפי סדר המדות, וזהו שמבאר ה"חתם סופר": "כי ניקת יוסף הצדיק הידוע היא מפורים וחנוכה הידוע והיא חלקו ממש"].

הנה כי כן כאשר נצרף את דברות קדשם של שני המאורות הגדולים ה"אמרי נועם" וה"חתם סופר" ז"ע, יתפרש המשך הכתוב כמין חומר: "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו", כמו שפירש ה"אמרי נועם" שמסר לו הסודות של ל"ו נרות חנוכה, ועל כך מוסיף הכתוב: "ועשה לו כתונת פסים", שהוא משקל שני סלעים, שמסר לו רק את הסודות של חנוכה אלא גם הסודות של פורים, שהם שני המועדים מדרבנן.

כתונת הפסים עם שמות השמירה הועילה גם לימי חנוכה ופורים

כעבדא קמי מאריה נראה להעלות על שלחן מלכים ביאור חדש בדברי ה"חתם סופר", שמקשר בין כתונת הפסים שהיתה משקל שני סלעים שעשה יעקב אבינו ליוסף ובין שני המועדים חנוכה ופורים, ובהשקפה ראשונה אינו מובן כלל מהו הקשר בין כתונת פסים שהוא מלבוש לניסים של חנוכה ופורים.

ונראה לברר מקחו של צדיק על פי הקדמה יקרה ממשנתו הטהורה של ה"חתם סופר" עצמו ב"תורת משה" בפרשתנו (ד"ה ויפשיטו), שעמד בדברי קדשו על מה שכתוב (לז-ג): "ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו

ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתונת הפסים אשר עליו". ופירש רש"י: "את כתנתו, זה חלוק, את כתונת הפסים, הוא שהוסיף לו אביו יותר על אחיו". וכתב על זה המהר"ל ב"גור אריה" (שם):

"את כתונת הפסים הוא שהוסיף לו אביו. פירוש מה שכתוב את כתנתו את כתונת הפסים, דמשמע שני כתונות היו לו, ואין דרך לאדם להיות לו שני כתונות, לכך אמר 'הוא שהוסיף לו אביו', כי הוסיף לו אחת לחשיבותו, ועשה אותה של פסים, ולא היתה זאת על בשרו כדי שלא תתמלא זיעה... כך היה ליוסף כתונת פסים על החלוק, ולפיכך כתיב 'אשר עליו מפני שהיתה למעלה על גבי החלוק'."

אולם ה"חתם סופר" מגלה לנו ביאור חדש במה שכתוב: "ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתונת הפסים אשר עליו", כי בעצם לא היו יכולים לנגוע לרעה בכתונת הפסים עצמה, כי יעקב אבינו עשה אותה ביחודי שמות הקדושים המסוגלים לשמירה, לכן נתחכמו השבטים להפשיט את הכתונת התחתונה שעל גופו, וממילא פשטו גם את כתונת הפסים אשר עליו בלי לגעת בה, הנה הדברים בלשון קדשו:

"ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתונת הפסים. יש לדקדק כפל הלשון את כתנתו את כתונת הפסים. ונראה כי הכתונת הפסים עשה לו יעקב על השם פסי"ם [אחד משמות הקדושים היוצאים מברכת כהנים], כי [הוא] שם של שמירה שלא ישלוט בו שום בריה. ואולי שם זה היה מועיל גם כדי שלא יוכל שום אדם ליגע בו, וכאשר הפשיטו ממנו את כתונתו, ממילא נתפשט גם כתונת הפסים אשר עליו, ו'את' פירושו כמו עמו, וזו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתונת הפסים, היינו עם כתונת הפסים."

מעתה אמינא מילתא חדתא לבאר החידוש של ה"חתם סופר", כי כתונת הפסים שעשה

שם ועבר איך להיות בן תורה ועובד ה' בין יהודים כמותו, אולם כאשר ברח מבית אבא ללכת לחרן לחיות שם בין רשעים גדולים כלבן הארמי וחברת מרעיו, הלך מקודם לבית מדרשו של עבר ללמוד שם י"ד שנים, איך לחיות כיהודי בן תורה ועובד ה' בין גוים, שלא ללמוד כלל ממעשיהם.

יעקב אבינו למד גם כן עם יוסף י"ד שנה

בדרך זו הוא ממשיך לבאר, כי יעקב אבינו הרגיש ברוח קדשו כי יוסף הצדיק יצטרך לשהות במקום טומאה בין גוים, לכן למד עמו את חלק התורה שלמד י"ד שנים בבית מדרשו של עבר, איך לחיות כיהודי כשר ירא שמים בין הגוים. והנה מנהג ישראל תורה שמתחילים ללמוד תורה עם ילד בהיותו בן ג' שנים, לכן המתין יעקב אבינו עד שיוסף היה בן ג' שנים, ואז למד עמו י"ד שנים את אותו חלק התורה, שגם הוא למד י"ד שנים בבית מדרשו של עבר, איך להיות יהודי כשר בין גוים.

נמצא כי בגמר הלימוד היה יוסף בן שבע עשרה שנה, ואז היה מוכן ומזומן לחיות כיהודי כשר בין הגוים, לכן הקדים הכתוב לספר: "אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן", ללמדנו כי רק אחרי שכבר למד יוסף מיעקב י"ד שנה איך להיות יהודי ירא שמים בין הגוים, סיבב הקב"ה שישלח יעקב את יוסף לראות את שלום אחיו, ואז נמכר למצרים וחי כיהודי כשר שומר תורה ומצוות בין גוים.

וזהו שכתוב: "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו". ופירש רש"י: "ואונקלוס תרגם, בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו". דקדק רש"י בלשון קדשו: "כל מה שלמד משם ועבר", כלומר כל מה שלמד י"ד שנים בבית מדרשם של שם ועבר, איך לחיות כיהודי שומר תורה ומצוות בין הגוים מסר ליוסף, כי הרגיש ברוח קדשו שגם יוסף יצטרך לחיות כיהודי בין הגוים.

יומתק להבין בזה מה שכתוב בפרשתנו (ל-ט-יא): "ויהי כהיום הזה יובא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית", ופירש רש"י ומקור הדבר בגמרא (סוטה לז:): "באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון". לפי האמור הביאור בזה כי כאשר עמד יוסף בפני ניסיון כל כך קשה נראתה לו דמות דיוקנו של אביו, כדי להזכיר לו מה שלמד עמו י"ד שנה איך לחיות כיהודי שומר תורה ומצוות בין גוים, לעמוד איתן

בזכות שמות הקדושים של ברכת כהנים שעל כתונת הפסים נעשה נס חנוכה על ידי הכהנים החשמונאים

"פך אחד של שמן" - פ"ך ראשי תיבות למפרע כ'תונת פ'סים שרשם עליו הכהן הגדול השמות של ברכת כהנים

הגה"ק מאוסטרובצה: י"ד שנה למד יעקב אצל עבר איך להחזיק עצמו כיהודי בין גוים ואחר כך מסר זאת ליוסף

הדלקת הנרות בבחינת "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה" משפיעה לנו קדושה להינצל מקליפת היוונים

שילוב נפלא על פי הגה"ק מאוסטרובצה זי"ע

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, לבאר מה שלמדנו מדברות קדשו של ה"אמרי נועם", כי מצות הדלקת נרות חנוכה היא רמז נפלא על שילוב הקדושה של יעקב אבינו ויוסף הצדיק, שעליהם נאמר: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה", כי בזכות זה מתבטלות כל הקליפות בבחינת "ובית עשו לקש".

נקדים להשתעשע בשעשועים של תורה במה שאמר הגה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זי"ע חידוש נפלא לפרש מה שכתוב בפרשתנו (ז-ז): "אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן". וצריך ביאור לשם מה מספר לנו הכתוב שיוסף הצדיק היה בן שבע עשרה שנה.

וביאר בדברי קדשו על פי מה שפירש רש"י (סוף פרשת תולדות) כי יעקב אבינו בצאתו מבאר שבע לא ברח מיד לחרן, אלא י"ד שנים נטמן בבית עבר בהליכתו לבית ללמוד ממנו תורה. וכן פירש רש"י בפרשת ויצא (בראשית כח יא): "וישכב במקום ההוא, לשון מיעוט, באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה".

התפלא על כך הגה"ק מאוסטרובצה, הלא כל ס"ג שנים שהיה יעקב בבית אביו ואמו למד תורה בבית מדרשם של שם ועבר, כמו שכתוב (בראשית כה כז): "ויעקב איש תם יושב אהלים". ופירש רש"י: "יושב אהלים, אהלו של שם ואהלו של עבר". מה ראה אם כן יעקב בשעה שברח מעשו הרשע ונצטווה מאביו ואמו ללכת לחרן, לשבת י"ד שנים בבית מדרשו של עבר ללמוד תורה.

אך הביאור הוא כי לפני שברח יעקב מעשו הרשע כשישב בבית אביו, למד בבית מדרשם של

יעקב ליוסף שהיה משקל שני סלעים, הוא רמז על הסודות של חנוכה ופורים שמסר ליוסף, לפי האמור יש לומר שהתכוון בזה על מה שהוא עצמו כתב, כי יעקב אבינו עשה ליוסף כתונת פסים שהיה רשום עליה שמות הקדושים של ברכות כהנים שלא יוכלו להזיק לו, ובכך מגלה לנו ה"חתם סופר" כי בזכות שמות הקדושים הללו שרשם יעקב ליוסף על כתונת הפסים, זכו ישראל להינצל מהמן הרשע בגלות מדי ומהיוונים בגלות יון, נמצא שיש קשר נפלא בין יעקב ויוסף לנסים של חנוכה ופורים.

מה נפלא להבין בזה מה שסיבב הקב"ה הנס של חנוכה על ידי החשמונאים הכהנים הקדושים, כי מאחר שהנס נעשה על ידי השמות של ברכת כהנים שהיו רשומים על כתונת הפסים, לכן זכו דוקא הכהנים שמברכים את ישראל בברכת כהנים, לעורר את השמות הללו שהיו על כתונת הפסים להציל את ישראל מידי היוונים.

יש לרמז ענין זה במה ששינינו בגמרא (שבת כא:): "בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול". ויש לומר כי פ"ך הוא ראשי תיבות למפרע כ'תונת פ'סים, שלא שלטו היוונים בפך שמן טהור זה ולא טימאו אותו, משום "שהיה מונח בחותמו של כהן גדול", שרשם עליו את השמות של ברכת כהנים.

והנה בנס פורים בחר הקב"ה לסבב הנס על ידי מרדכי היהודי, על פי מה שהביא ב"מדבר קדמות" להגה"ק החיד"א זצ"ל (מערכת מ אות כה) בשם ספר "ערכי הכינויים" למקובל האלקי הרמ"ז שמרדכי היה גלגול יעקב, והנה יעקב הרי רשם את השמות של ברכת כהנים על הכתונת פסים כדי להמשיך שמירה לחנוכה ופורים. וזהו הענין (אסתר ח-טו): "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות", רמז על הכתונת פסים, ועוד חזון להשתעשע בזה.

כסלע וכצור חלמיש כנגד כל פגעי הזמן והסביבה, ובכח זה היה יכול לעמוד בניסיון הקשה.

הדלקת המנורה לעורר קדושתם של יעקב אבינו ויוסף הצדיק

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הקשר הנפלא בין יעקב אבינו ויוסף הצדיק לנס חנוכה, על פי מה שתיקנו החשמונאים הקדושים לומר בנוסח על הנסים: "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". מבואר מזה כי היוונים השתוקקו והשתדלו בכל מיני דרכים להשכיח את תורת ה' מישראל.

ומבואר בספרים הקדושים שהיוונים לא עשו כהמן הרשע שביקש להשמיד את כל ישראל, אלא ביקשו להשפיע על ישראל להתחבר ולהתערב עמהם כדי שילמדו ממעשיהם הרעים, ועל ידי זה ישכחו את תורת ה', בבחינת (תהלים קו-לה): "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם", ואכן כפי המובא בספר יוסיפון, הרבה מישראל נתערבו עמהם והתייוונו, עד שבאו החשמונאים הכהנים הקדושים וקינאו קנאת ה' צבאות, ומסרו נפשם כדי להפריד ולהבדיל את ישראל מהיוונים.

נפלא להבין בזה מה שבחר הקב"ה לעשות נס לישראל בימים ההם שיוכלו להדליק את המנורה בשמן טהור, כי הדלקת המנורה היא רמז על הקשר הנפלא בין יעקב ליוסף בבחינת: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה", ששניהם למדו יחד וסללו את הדרך לישראל בכל הגלויות, שיוכלו לחיות כיהודים שומרי תורה ומצוות.

וזהו הענין שהמצוה היא להדליק את נרות חנוכה בלילה, כדי להאיר בקדושת יעקב ויוסף את חשכת הגלות, שלא נתערב בגוים ולא נלמד ממעשיהם.

נסיים בפרפרת נאה על מאמר הגמרא: "באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון". לפי מה שנתבאר כי דמות דיוקנו של יעקב נראתה ליוסף, כדי להזכיר לו מה שלמד עמו י"ד שנה איך לחיות כיהודי כשר נבדל מן הגוים, ובזכות זה זכו החשמונאים להתגבר על היוונים בנס חנוכה. הנה

כי כן זהו שרמזו חכמינו ז"ל: "באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון" - חלו"ן נוטריקון ל"ו נרות ח'נוכה.

"בית יעקב אש" - תורה "בית יוסף להבה" - קדושה

ונראה לבאר בדרך עבודה הקשר הנפלא בין הדלקת הנרות בחנוכה ליעקב אבינו ויוסף הצדיק, ששניהם יחד הם בבחינת: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה", השורפים את הקליפות בבחינת "ובית עשו לקש", על פי מה ששנינו במשנה (אבות פ"א מ"ב): "על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". ומפרש בזה הקדוש (פרשת ויצא קמו): כי שלושת האבות הם ג' עמודים אלו: "התורה דא יעקב, העבודה דא יצחק [שהיה קרבן בשעת העקידה], גמילות חסדים דא אברהם".

נמצינו למדים מזה כי יעקב אבינו הוא עמוד התורה שהיה "איש תם יושב אהלים". כמו שפירש רש"י: "אהלו של שם ואהלו של עבר". וזהו הענין שמדתו של יעקב היא אמת כמו שכתוב (מיכה ז-ז): "נתן אמת ליעקב חסד לאברהם", כי התורה נקראת אמ"ת כמבואר בגמרא (ברכות ה): "אמת זו תורה". וכן תיקנו לברך אחרי הקריאה בתורה: "אשר נתן לנו תורת אמת". הנה כי כן זהו: "והיה בית יעקב אש", כי על ידי עסק התורה מדליק יעקב את אש התורה, כמו ששנינו בגמרא (תענית ז): "למה נמשלו דברי תורה כאש, שנאמר (ירמיה כג-ט) הלא כה דברי כאש נאום ה'".

בדרך זו נבאר את המושג של "ובית יוסף להבה", שהלהבה היא התולדה של האש, על פי הידוע כי יוסף זכה לתואר צדיק יסוד עולם, משום שעמד בקדושתו בניסיון הקשה שהיה לו במצרים עם אשת אדוניו, וגם אחר כך כשעלה לגדולה להיות משנה למלך במצרים שמר על קדושתו, כמו שכתוב (בראשית מט-כב): "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין בנות צעדה עלי שור".

ודרשו במדרש (ב"ר צה-יח): "את מוצא בשעה שיצא יוסף למלך על מצרים, היו בנות מלכים

מציצות עליו דרך החרכין, והיו משליכות עליו שירין וקטלין ונזמים וטבעות, כדי שיתלה עינו ויביט בהן, אף על פי כן לא היה מביט בהן". וזהו שכתוב (שמות א-ה): "ויוסף היה במצרים". ופירש רש"י: "להודיעך צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו".

הנה כי כן יאירו עינינו להבין המושג של "ובית יוסף להבה", כי כמו שהלהבה היא התולדה של האש, כי בלי אש אין להבה, כך קדושתו של יוסף הצדיק יסוד עולם היא תולדת הקדושה של יעקב אביו שעסק בתורה, כי רק בזכות שדבק בעסק התורה שלמד מיעקב אביו היה יכול להתגבר על יצרו במצרים, ולהתעלות למדרגת צדיק יסוד עולם, וזהו שכתוב בפרשתנו: "אלה תולדות יעקב יוסף", כי עסק התורה של יעקב הוליד את קדושת יוסף הצדיק במצרים.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין בדרך עבודה, הקשר הנפלא בין נס חנוכה לקדושת יעקב ויוסף שהם בבחינת: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה", כי על ידי שאנו דבקים בקדושת יעקב עמוד התורה, לעסוק בתורה שנמשלה לאש בבחינת: "והיה בית יעקב אש", אנו יכולים להתקדש בקדושת יוסף הצדיק בבחינת: "ובית יוסף להבה", ועל ידי זה אנו זוכים להינצל מקליפת היוונים שבכל דור ודור, העומדים על ישראל להשכיחם תורת ה', ואנו ניצולים בזכות האש והלהבה של יעקב אבינו ויוסף הצדיק.

ובכן זהו הלקח הנשגב שאנו חייבים ללמוד מפרשת השבוע פרשת וישב, איך שיוסף הצדיק היה לבד במצרים ובכל זאת עמד בקדושתו, כי למד מיעקב אביו שהיה לבד אצל לבן בחרן ועמד בקדושתו, וגם אנחנו בכל מקום שאנו נמצאים בגלות בין הגוים, אנו חייבים להידבק בקדושתם, שלא להתחבר עם הגוים ולא ללמוד ממעשיהם, ובכך אנו עושים הכנה נפלאה לקראת שמונה ימי חנוכה, שתיקנו חכמינו ז"ל על ניצחון החשמונאים על היוונים בכח קדושתם של יעקב אבינו ויוסף הצדיק.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com